

Vildfisk – utmaningar och möjligheter

Rolf Gydemo, Länsfiskekonsulent
Länsstyrelsen Gotland

Vildfisk

- Fisken i vattnen runt om oss, en naturprodukt
- Dåligt rykte:
 - Giftig
 - Utfiskad
 - Bättre ekonomi om den sportfiskas
- Vad ska vi med vildfisken till?
- Vem ska äta vildfisken?
- Vem ska fånga vildfisken?
- Vad kan vi göra med den?

Arterna

- Få arter i Östersjön, färre i norr än i söder
- Fler sötvattensarter i norr än i söder
- 255 arter observerade i svenska hav, 140 regelbundna
- 52 sötvattensarter
- Ca 60 arter i Östersjön
- 2/3 av arterna i Östersjön är sötvattensarter, 1/3 marina och anadroma/katadroma

Antal fiskarter i Östersjöns olika delområden

Område	Antal fiskarter
Bottenviken	48
Kvarken	54
Bottenhavet	71
Skärgårdshavet	68
Ålands hav	51
Finska viken	87
Norra egentliga Östersjön	61
Rigabukten	72
Östra Gotlandsbassängen	81
Västra Gotlandsbassängen	67
Gdanskbukten	90
Bornholmsbassängen	103
Arkonabassängen	108
Öresund	144
Mecklenburgbukten	92
Kielbukten	96
Lilla Bält	112
Stora Bält	133
Kattegat	175

Våra vanligaste matfiskarter - var kommer de ifrån?

En sammanställning över de fiskar som vi normalt kan köpa i Sverige.

Svenskt namn	Latinskt namn	Sötvatten	Östersjön	Nordost-atlanten	Fjärren vatten	Odling
Flodnejonöga	Lampetra fluviatilis					
Lax	Salmo salar					
Stilla havslaxar	Flera arter					
Öring	Salmo trutta					
Regnbåge	Onchorhynchus mykiss					
Röding	Salvelinus alpinus					
Sik	Coregonus-arter					
Siklöja	Coregonus-arter					
Nors	Osmerus eperlanus					
Harr	Thymallus thymallus					
Gädda	Esox lucius					
Id	Leuciscus idus					
Sutare	Tinca tinca					
Braxen	Abramis brama					
Karp	Cyprinus carpio					
Ål	Anguilla anguilla					
Lake	Lota lota					
Abborre	Perca fluviatilis					
Gös	Stizostedion lucioperca					
Nilabborre	Lates niloticus					
Sill/strömring	Clupea harengus					
Skarpsill/vassbuk	Sprattus sprattus					
Näbb-/horngädda	Belone belone					
Torsk	Gadus morhua					
Stillahavstorsk	Gadus macrocephalus					
Kolja	Melanogrammus aeglefinus					
Vitling	Merlangus merlangus					
Lyrtsorsk/bleka	Pollachius pollachius					
Gråsej	Pollachius virens					
Långa	Molva molva					
Hoki	Macrurus merluccius					
Kummel	Merluccius merluccius					
Alaska pollock	Theragra chalcogramma					
Fjärsing	Trachinus draco					

Svenskt namn	Latinskt namn	Sötvatten	Östersjön	Nordost-atlanten	Fjärren vatten	Odling
Kungsfisk (uer)	Sebastes-arter					
Makrill	Scomber scombrus					
Svärdfisk	Xiphos gladius					
Tonfiskar	Thunnus tynnus					
Pigghaj	Squalus acanthias					
Mulle	Mullus surmuletus					
Havskatt	Anarchias lupus					
Knot, knorrhane	Trigla trigla					
Röd snapper	Lutjanus campechanus					
Skoläst	Coryphenoides lutjanus					
Sjurygg	Cyclopterus lumpus					
Piggvar	Psetta maxima					
Slätvar	Scophthalmus rhombus					
Hälleflundra	Hippoglossus hippoglossus					
Liten hälleflundra	Reinhardtius hippoglossoides					
Sandskädda	Limanda limanda					
Rödspotta	Pleuronectes platessa					
Skrubbskädda	Platichthys flesus					
Bergtunga/-skädda	Microstomus kitt					
Rödtunga	Glyptocephalus cynoglossus					
Tunga	Solea solea					
Marulk	Lophius piscatorius					
Escolar	Lepidocybium flavobrunneum					
Smörfisk	Stromateus fiatola					
Hummer	Homarus gammarus					
Amerikansk hummer	Homarus americanus					
Havskräfta	Nephrops norvegicus					
Krabba	Cancer pagurus					
Nordhavsräka	Pandalus borealis					
Flodkräfta	Astacus astacus					
Signalkräfta	Pacifastacus leniusculus					
Ostron	Ostrea edulis					
Blåmussla	Mytilus edulis					
Bläckfisk	Olika arter					
Pilgrimsmussla	Olika arter					

Tillgängliga/fiskade arter i gotländska fisket

	Strömming	Torsk	Flundra	Lax	Ål	Gädda	Sik	Id	Abborre	Havsöring	Piggvar	Skarpsill
1990	991	2781	6	309	0	5	0	0	3	0	2	
1991	644	2466	8	183	1	4	0	0	2	0	7	
1992	990	1153	15	163	*	2	0	0	4	18	38	
1993	618	1096	15	267	*	2	0	0	1	30	34	
1994	414	1471	46	175	*	2	0	0	3	12	47	
1995	171	1867	45	125	*	2	1	0	4	3	77	
1996	156	2289	20	153	*	1	1	0	5	6	93	
1997	546	1186	406	117	*	1	1	0	3	3	121	
1998	516	894	121	109	*	0	0	0	2	3	73	
1999	127	874	19	77	0	0	0	0	1	1	66	114
2000	49	872	31	143	0	0	0	0	0	4	39	0
2001	161	730	189	96	0	0	0	0	0	5	29	1411
2002	484	427	69	90	0	0	0	0	0	3	31	2485
2003	810	366	26	45	0	0	0	0	0	1	14	2707
2004	1385	162	25	42	0	0	0	0	0	0	14	3873
2005	1507	164	133	67	0	0	0	0	0	1	22	3446
2006	2173	147	24	37	0	0	0	0	0	1	20	3761
2007	1447	219	23	48	0	0	0	0	1	2	15	3554
2008	1946	316	25	17	0	0	0	0	1	1	17	3762
2009	1903	226	28	21	0	0	0	0	0	1	6	3642
2010	2436	297	18	23	0	0	0	0	0	1	8	3679
2011	2360	481	22	19	0	0	0	0	0	0	6	2935
2012	1746	436	16	18	0	0	0	0	0	1	3	2238
2013	2294	113	27	0	0	0	0	0	0	1	3	2754
2014	2850	161	30	0	0	0	0	0	0	1	4	4749
2015	3712	175	22	0	0	0	1	0	0	1	2	2395

• Inget redovisat
• 0=Mindre än 1000 kg

Vildfisk mat eller rekreation?

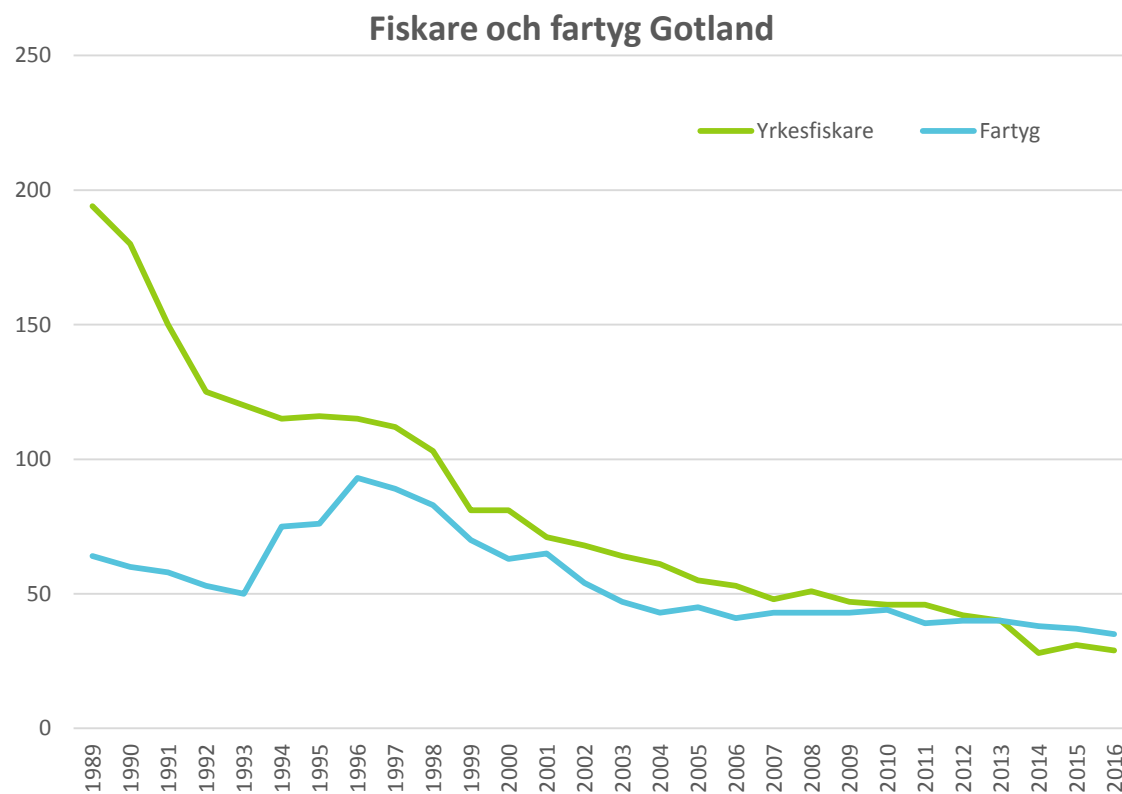
- Fisk och fiskprodukter är nyttig mat, OCH HÄLSOSAM
- Konkurrens om resursen mat: Människa – andra predatorer, säl, skarv
- Konkurrensen om resursen mellan människor: mat – rekreation
- Om resursen i första hand är mat: fiskets uppgift att producera bra livsmedel hållbart
- Om resursen i första hand är rekreation: fisket kan erbjuda rekrelationsrelaterade tjänster: tex fisketurer, bo i fiskebod eller på fiskebåt: Sälja upplevelser! Fisket är en del av attraktiviteten i kustområden

Vildfisk mat för vem?

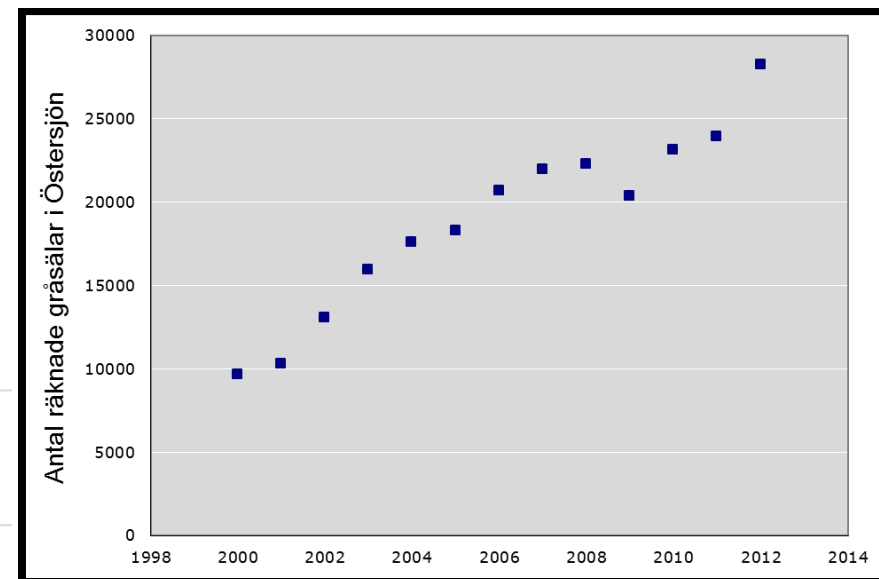
- Vi äter för lite nyttig fisk
- Vi äter få arter: lax (odlad) och torsk (från Barents hav).
- Se på sälen: den äter alla arter men mest strömming. Man blir klok av fisk – det är svårt att hålla säl från fiskredskap
 - Gråsälen äter ca 6 kg fisk/säl/dag, dvs. 2 190 kg/säl/år.
 - Det finns ca 45 000 gråsäl i Östersjön, **98 550** ton/år
 - Skarven äter ca 0,6 kg fisk/skarv/dag, dvs. 219 kg/skarv/år
 - Det finns ca 600 000 skarvar i Östersjön, **131 000** ton/år
229 550
- Vi äter omkring 27 kg fisk och skaldjur/pp/år både i Sverige och Finland (Island ca 88 kg/pers/år)
 - Vi är 15,5 miljoner i Sverige och Finland, **152 750** ton/år

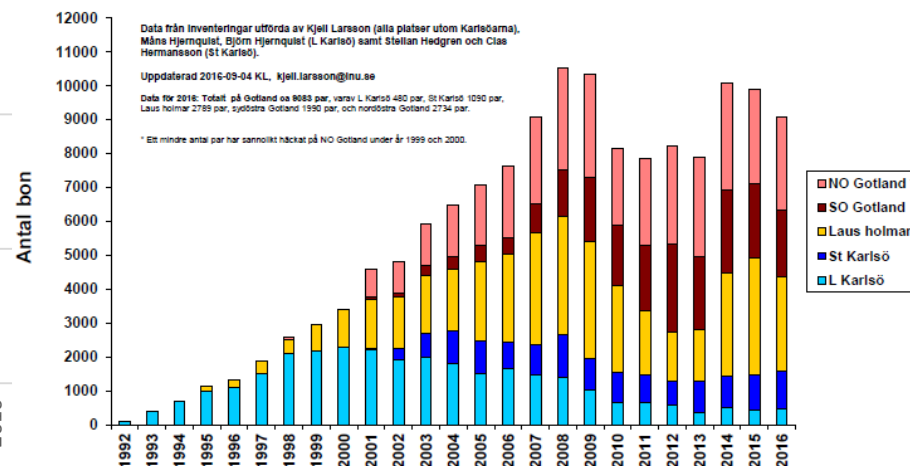
Förändringar i fisket

Antal gråsälar i Östersjön

Antal häckande par av skarv på Gotland

Vem ska fånga den? Förutom säl och skarv.

- Fritidsfiske?

- Sportfiske
- Husbehovsfiske

Ger mat åt den fiskande med familj

Ger fritidssysselsättning och turismmöjlighet

- Yrkesfiske?

- Småskaligt kustnära/skärgårdsfiske
- Storskaligt –till foder och olja

Ger mat åt konsumerande allmänhet

Lokal sysselsättning och förädling. Eller storskalig.

Vad kan man göra med den?

- Inte antingen nyttja eller låta vara – Både och!
- Utgångspunkten *ekosystemtjänsten mat* för människan
- Utgångspunkten *hållbar beskattning* av bestånden
- Utgångspunkten *mer diverst nyttjande, fler arter*
- Utgångspunkten *bättre nyttjande*

Bättre nyttjande

- Påverka konsumtionsmönster – fler arter
 - Strömming och skarpsill byggde landet
 - Vitfisk
- Vad vill konsumenten ha – vilka produkter
 - Pannfärdiga produkter, allt från filé till pastej
- Hur väljer konsumenten – påverkan
 - Marknadsföring, marknadsföring och reklam, media och mer marknadsföring
 - Tydlighet från rådgivande myndigheter
 - Tydlighet från NGOer – och ansvar för konsekvenser

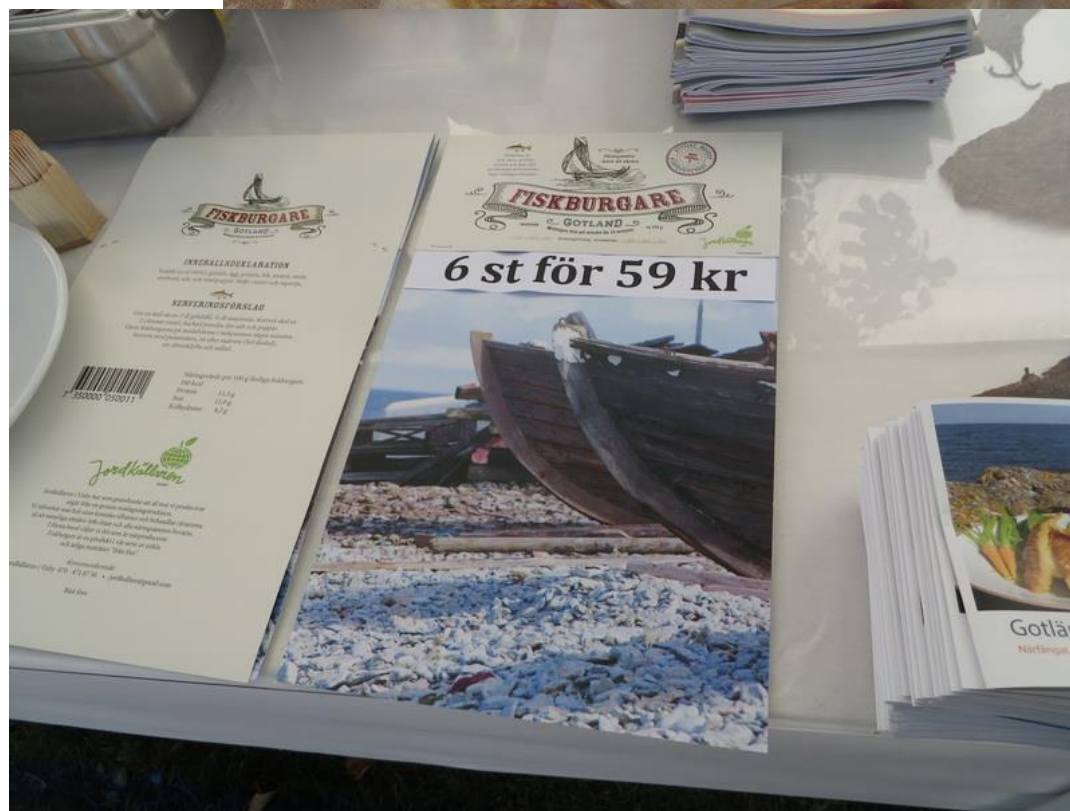
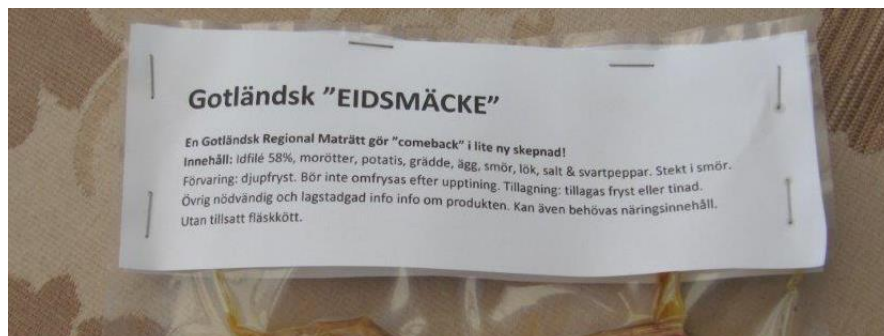
Mervärde från fisk, vild och odlad

- Exempel torsk:
 - Skinn (3 % av fisken) mer värdefullt än filé: husdjursfoder, kollagen (i tex korvskinn och smink), fiskskinn tex till accessoarer, kläder, medicinska förband. Varje led prisökning (medicinska förband 120 EUR/kg)
 - Torkade huvuden och ben
 - Lever: konserv och torskleverolja (omega-3)
 - Biprodukter till exempel till medicin (tex ett fiskprotein för blodtrycksmedicin 790 Euro/kg)
- Odlad lax i Norge: i stort sett allt utom blod används
- Ställer krav på hög kvalitet, goda (kylda) förvaringsmöjligheter ombord och i land

Exempel

Gammaldags mat på nytt sätt

Almedalsveckan – publika arrangemang

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Fiskskinn

Men inte bara vildfisk till mat

Och annat, i väntan på förädling

Det näst bästa:

- Restprodukter/rens:
 - Rötning till biogas, älskar fiskavfall!
 - Rötningensresten utmärkt ekologisk gödning
- Se de lokala möjligheterna
- Påverka mediebilden, upplysning
- Kräv ansvar och lösningar från förbudsivrarna:

Till varje komplicerat problem finns en enkel lösning
– och den är fel!

Tänkvärd jämförelse: Mjök och strömming

Led		Mjök, kr	Strömming, kr	Ökning
1	Bonden/Fiskaren	2,50 – 3,00	2,50-3,00 (trålad, 22 nätad på kaj)	
2	Beredare/Grossist			>100 %
3	Handlare			>100 %
4	Konsument	10-12	(40-)80 (hel)filé	Mjök 3-4 ggr Strömming 15-30 ggr

Nyrökt flundra och ett glas dricke – Ja, Tack!

